

Biotopskydd och naturvårdsavtal 2021

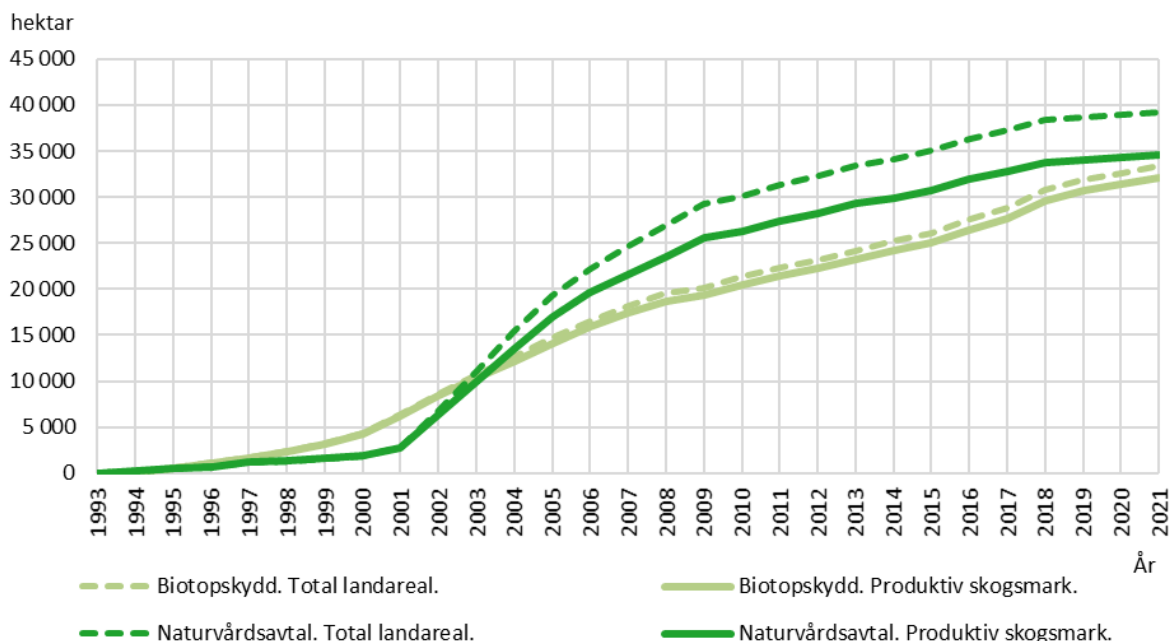
År 2021 bildade Skogsstyrelsen 118 nya biotopskyddsområden och 26 nya naturvårdsavtal. Det är det lägsta antalet sedan arbetet med områdesskydden inleddes i början av 90-talet. Dessa totalt 144 skyddade områden omfattar 980 hektar vilket i sin tur är den lägsta arealen nytt formellt skyddad skog sedan 1998. Orsaken till de låga nivåerna är att Skogsstyrelsen behövt reservera medlen till intrångsersättning för nekad avverkning ovan gränsen för fjällnära skog.

Hur stor areal är skyddad?

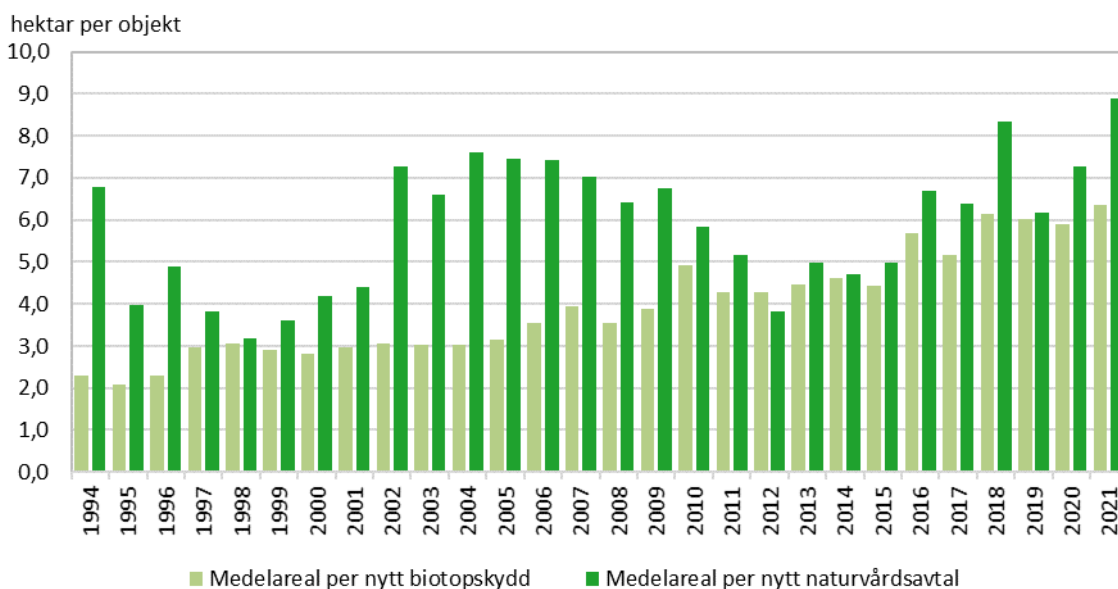
Totalt är 73 847 hektar landareal skyddad varav 65 521 hektar är produktiv skogsmark. Av den produktiva skogsmarken finns 33 383 hektar inom biotopskyddsområden och 32 138 hektar inom naturvårdsavtal. Se figur 1.

Den genomsnittliga produktiva skogsmarksarealen för nya biotopskyddsområden under 2021 var 6,3 hektar. För naturvårdsavtal var den 8,9 hektar. Trenden är att biotopskyddsområden blivit större över tid medan naturvårdsavtalen varierar mer mellan åren. Se figur 2.

Figur 1. Landareal respektive produktiv skogsmark inom biotopskyddsområden och naturvårdsavtal, hektar.

Figur 2. Genomsnittlig produktiv skogsmarksareal i hektar per biotopskydd och naturvårdsavtal. Figuren visar genomsnittet för de nya objekten varje år.

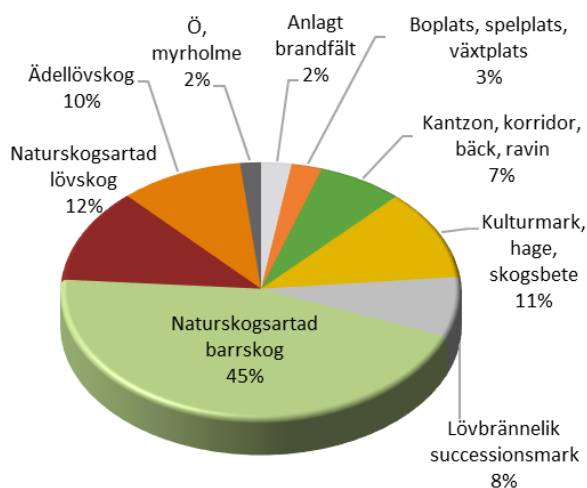
Källa: Skogsstyrelsen

Vilka biotyper är skyddade ?

Avtalen som Skogsstyrelsen tecknar knyts till särskilda biotoper. Det finns ungefär 20 olika. Den vanligaste biotypen för naturvårdsavtalen är naturskogsartad barrskog som är på 15 600 hektar produktiv skogsmark, vilket är 45 procent av all produktiv skogsmark inom naturvårdsavtalen, se figur 3.

Figur 3 Naturvårdsavtal, fördelat på biotyper, andel av den produktiva skogsmarksarealen.

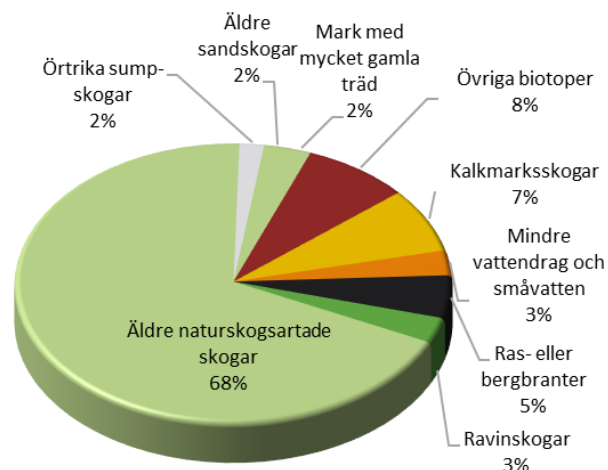

Källa: Skogsstyrelsen

Den vanligaste biotypen i biotopskyddsområden är de cirka 22 000 hektar med äldre naturskogsartade skogar som utgör 68 procent av den produktiva skogsmarksarealen i biotopskydden, se figur 4.

Figur 4. Biotopskydd, fördelat på biotyper, andel av den produktiva skogsmarksarealen.

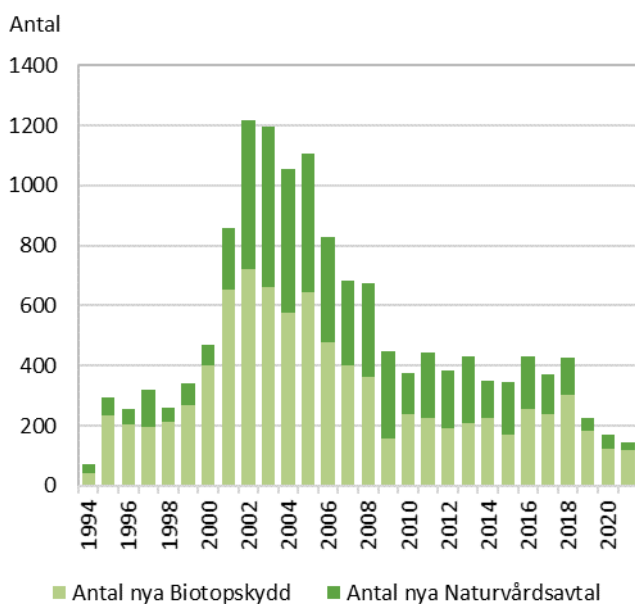
Källa: Skogsstyrelsen

Hur många skyddade områden finns det?

Det finns 8 703 områden med biotopskydd och 5 466 med naturvårdsavtal som Skogsstyrelsen bildat. Under första hälften av 2000-talet ökade antalet skyddade områden som mest. Allra flest var under 2002 då det bildades 1 216 formellt skyddade områden. Det årliga genomsnittet för perioden från 1993 till 2021 är ungefär 250 nya skyddade områden per år. De senaste åren har dock antalet nya skyddade områden legat under genomsnittet. Under 2021 bildades 118 biotopskydd och 26 nya naturvårdsavtal. Det är det lägsta antalet för ett enskilt år sedan Skogsstyrelsen började bilda formella skydd under början av 1990-talet, se figur 5. Även den samlade arealen i de nya skydden under 2021 var 980 hektar vilket är den lägsta arealen sedan 1998.

Figur 5. Antal nya biotopskydd och nya naturvårdsavtal per år

Källa: Skogsstyrelsen

Anslag och inträngsersättning påverkar

Den låga nivån av nya formella skydd som Skogsstyrelsen bildade under 2021 beror på att myndigheten behövde prioritera ansökningar om avverkning i den fjällnära skogen. Antalet ansökningar om att få avverka i fjällnära skog slog nytt rekord under 2021, sedan det stått klart att skogsägare har rätt till ersättning från staten

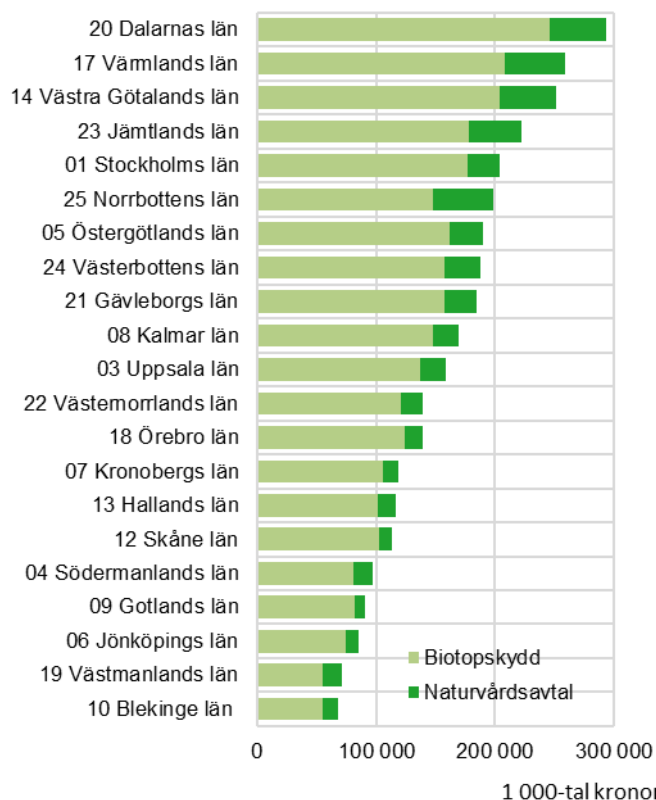
om de nekas tillstånd att avverka. En mindre del av anslaget kunde därför användas till bildande av nya skyddade områden.

Andra skäl till lågt bildande av nya formella skydd de senaste åren har varit att ersättningen per hektar stigit till följd av stigande fastighetspriser och att bildandet av områdesskydd 2019 och 2021 kunde genomföras först under andra halvåret efter det att regeringen förstärkt anslaget.

Hur stor är ersättningen?

Den totala ackumulerade ersättningen är drygt 3,4 miljarder kr varav 2 827 miljoner kr för biotopskyddsområden och 535 miljoner kr för naturvårdsavtal.

Figur 6. Total ersättning vid bildande av biotopskyddsområden samt för naturvårdsavtal per län år 2021, 1 000 kronor.

Källa: Skogsstyrelsen

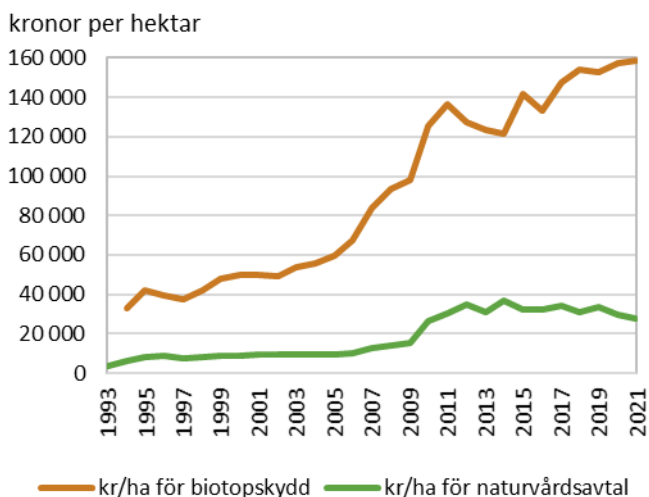

Den genomsnittliga ersättningen 2021 för biotopskyddsområden var 158 955 kr per hektar och för naturvårdsavtal knappt 27 526 kr per hektar. Genomsnittlig ersättning är preliminär eftersom det händer att Skogsstyrelsen fattar beslut om ersättning för biotopskydd utan att dessförinnan vara överens med markägaren om ersättning. I de fallen blir ersättningen 0 kr fram till dess att överenskommelse om ersättning fattats eller till dess att ersättning fastställs i domstol.

Under 2009 infördes för biotopskydd ett tillägg på 25 procent på intrångsersättningen utöver marknadsvärdet. Den höjningen liksom de ökade ersättningsnivåerna för naturvårdsavtal som införts under början av 2010-talet kan urskiljas i diagrammet nedan.

Generellt innebär bland annat prisökningen på skogsfastigheter att ersättningen stiger för biotopskydden över tiden. För naturvårdsavtalen är däremot trenden inte stigande, antalet avtal som tecknats per år har minskat kraftigt de senaste åren. Det innebär att ett fåtal men arealmässigt stora avtal med låga virkesvärden ger avtryck på den genomsnittliga ersättningsnivån som statistiken visar.

Figur 7. Genomsnittlig preliminär ersättning för nytilkomna biotopskydd och naturvårdsavtal, kronor per hektar produktiv skogsmark.

Källa: Skogsstyrelsen

* Diagrammet visar genomsnittlig ersättning per hektar i de ärenden där överenskommelse om ersättning nåtts.

Biotopskydd och naturvårdsavtal ovan gränsen för fjällnära skog och sociala värden

Ovan gränsen för fjällnära skog är totalt 144,4 hektar produktiv skogsmark skyddad som biotopskyddsområde och 783,1 hektar produktiv skogsmark skyddad som naturvårdsavtal. Under 2021 bildades inga nya biotopskyddsområden eller naturvårdsavtal ovan gränsen för fjällnära skog, detsamma gällde för flera av de föregående åren. 2016 bildades det senaste skyddet ovan gränsen för fjällnära.

Sedan 2015 finns det möjlighet att teckna naturvårdsavtal i områden som har höga sociala värden. Hittills har Skogsstyrelsen avtalat om 15 sådana områden. De omfattar sammanlagt 87,4 ha produktiv skogsmark. Även här har det gått ett antal år sedan det senaste avtalet tecknades under 2019.

Mer skyddad skog

Statistiken i detta faktablad omfattar bara Skogsstyrelsens bildande av biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Dessa formella skydd kan även bildas av andra myndigheter och kommuner.

Det finns även fler typer av formellt skyddad skogsmark, till exempel naturvårdsavtal. En mer komplett statistik om nya formellt skyddade skogsområden ges i statistiken om Skyddad Natur som SCB och Naturvårdsverket publicerar varje vår. Samt statistiken om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark som publiceras i juni. Statistiken för 2021 är inte sammanställd ännu men under 2020 bildades formella skydd på sammanlagt 11 700 hektar produktiv skogsmark och under 2019 på 17 400 hektar.

Så gör vi statistiken

Uppgifterna bygger på Skogsstyrelsens interna ärendehanteringssystem Navet. Navet inkluderar samtliga av Skogsstyrelsen beslutade biotopskyddsområden och tecknade naturvårdsavtal.

Ett moment vid bildandet av biotopskyddsområden är att avgränsa området i fält. Gränsen digitaliseras och läggs in i ärendehandläggningsystemet. I fält sker även uppmätning av volymen skog. Uppgifterna används för en värdering som ligger till grund för ersättningens storlek. Liknande procedur finns även för naturvårdsavtal.

Beslut om nya biotopskyddsområden och tecknande av naturvårdsavtal sker kontinuerligt under året.

I januari året efter gör vi en sammanställning och en analys av det gångna årets arbete. Därefter publicerar vi den officiella statistikens resultat. Statistiken avser områdesskydd som beslutats senast den 31 december respektive år.

En viss mängd naturvårdsavtal övergår i t ex naturreservat eller upphör att gälla med tiden och statistiken underskattar därför mängden bildade naturvårdsavtal något avseende tidigare årtal.

[Mer information om undersökningen.](#)

Förklaring

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområden är mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda. Styrande författning är Miljöbalken (1998:808). Områdena är vanligtvis 2-10 ha men kan vara upp till ca 20 ha stora. Ofta rör det sig om nyckelbiotoper. Markägaren får ersättning med ett belopp som motsvarar fastighetens minskade marknadsvärde med ett tillägg på 25 procent.

Skogsstyrelsen, länsstyrelsen, kommunen och markägaren kan ta initiativ till att bilda biotopskyddsområden. Besluten gäller för all framtid. På skogsmark är det vanligtvis Skogsstyrelsen som ansvarar för besluten.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som kan tecknas mellan markägare och staten genom Skogsstyrelsen eller länsstyrelserna. Även kommuner kan teckna naturvårdsavtal. Avtalen är tidsbegränsade till längst 50 år och är frivilliga. Ersättningen varierar beroende på hur lång tid som avtalet gäller. För ett 50-årigt avtal får markägaren 60 procent av områdets rotnetto i ersättning.

Syftet med avtalen är att utveckla och bevara naturvärden. Sedan 2015 finns också möjlighet att teckna avtal för områden med höga sociala värden. För dessa områden är utgångspunkten att bevara och utveckla skogar med höga sociala värden, det vill säga de värden som skapas av människans upplevelser av skogen.

Ovanför gränsen för fjällnära skog

Gränsen för fjällnära skog beskrivs i Förordning om gränserna för fjällnära skog; SKSFS 1991:3.

Produktiv skogsmark

Skogsmark som enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år.

Sveriges officiella
statistik

Statistiken är producerad av Skogsstyrelsen, som ansvarar för officiell statistik inom området.

Produktnummer: JO0306 Serie JO – Jordbruk, skogsbruk och fiske.

Utkom den 3 februari 2022.

Kontakt: Sebastian Constantino
Telefon: 08-514 514 80
E-post: sebastian.constantino@skogsstyrelsen.se